

Transportlīdzekļu vadītāju paaugstināta miegainība dažādos laika periodos

Leons Blumfelds^{1,2}, Maija Rumaka¹, Rudīte Lagzdīna¹

¹ Rīgas Stradiņa universitāte,

Cilvēka fizioloģijas un bioķīmijas katedra, Latvija

² Ceļu satiksmes drošības direkcija, Latvija

Ievads. Transportlīdzekļu vadītāju paaugstinātu miegainību uzskata par vienu no ļoti būtiskiem ceļu satiksmes negadījumu iemesliem. Ekspertu aplēses liecina, ka paaugstināta miegainība ir provocējošs faktors vismaz ceturtajā daļā no visiem ceļu satiksmes negadījumiem. Šādu nelaimes gadījumu profilaksē liela nozīme ir informācijai par transportlīdzekļu vadītāju paaugstinātas miegainības biežumu.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, cik bieži uz Latvijas ceļiem sastopami autovadītāji ar augstu miegainību dažādos dienas laikos, dažādās nedēļas dienās un gadalaikos.

Četru gadu laikā sadarbībā ar Ceļu satiksmes drošības direkciju tika izmeklēti 810 dažādu transportlīdzekļu vadītāji uz Latvijas ceļiem. Pētījums notika pavasaros, vasarās un rudenos, dažādās nedēļas dienās laikā no plkst. 9.00 līdz 20.00. Pētījumā piedalījies tika uzaicināti garāmbraucošo transportlīdzekļu vadītāji. Izmeklējamo personu piesaiste notika pēc brīvprātības principiem. Visi dati par izmeklējamām personām tika fiksēti anonīmi. Darbs ar katru dalībnieku notika divos etapos: 1) aptauja, izmantojot intervēšanu, un 2) pupilogrāfijas mērījums, kurā 11 minūšu laikā tika noteikta izmeklējamās personas miegainība.

Rezultāti. Konstatēts, ka vidēji 11,7% pa Latvijas ceļiem braucošo autovadītājiem ir augsta miegainība. Šis rādītājs vērtējams kā nopietns ceļu satiksmes drošības apdraudējums. Četru pētījuma gadu periodā nebija vērojama būtiska augstas miegainības sastopamības biežuma dinamika autovadītāju vidū. Pētījuma trīs laika posmos (no 2010. līdz 2013. gadam) augsta miegainība tika konstatēta attiecīgi 11,4%, 11,7% un 12,1% transporta līdzekļu vadītāju ($p > 0,05$).

Konstatēts, ka autovadītāji ar augstu miegainību pavasara mēnešos sastopami 12,7%, vasaras mēnešos – 12,0% un rudens mēnešos – 10,8% gadījumu, tātad nav statistiski ticamu atšķirību augstas miegainības sastopamības biežumā autovadītājiem dažādos gadalaikos ($p > 0,05$).

Nav konstatētas arī būtiskas atšķirības augstas miegainības sastopamības biežumā dažādās nedēļas dienās. Kaut arī sestdienās un svētdienās augsta miegainība autovadītājiem konstatēta retāk (attiecīgi 6,7% un 8,9%) nekā nedēļas darba dienās (11,2–12,9%), atšķirības nav statistiski ticamas ($p > 0,05$).

Savukārt autovadītāju miegainība dažādos dienas laikos būtiski atšķiras. Laikā starp plkst. 15.00 un 18.00 augsta miegainība transporta līdzekļu vadītāju vidū sastopama 1,7 reizes biežāk nekā laika periodā starp plkst. 9.00 un 15.00 ($p < 0,05$).

Secinājumi.

1. Latvijas transportlīdzekļu vadītāju vidū samērā bieži objektīvi konstatēta augsta miegainība.
2. Transportlīdzekļu vadītāji ar augstu miegainību uz Latvijas ceļiem vienlīdz bieži sastopami dažādos gadalaikos un dažādās nedēļas dienās.
3. Dienas laikā transportlīdzekļu vadītāji ar augstu miegainību uz Latvijas ceļiem visbiežāk sastopami starp plkst. 15.00 un 18.00.